

Dissertatio inauguralis medica de zona serpiginosa ... / auctor Fridericus Augustus Schwartz.

Contributors

Schwartz, Friedrich August.
Juncker, Johann, 1679-1759.
Universität Halle-Wittenberg.

Publication/Creation

Halae Magdeburgicae : Typis Joannis Christiani Hilligeri, [1745]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/n7adxnw2>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Q. D. B. V.

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA

DE

ZONA SERPIGINOSA

QVAM

AVSPICE DEO PROPITIO ET CONSENSV ATQVE AVCTORITATE
AMPLISSIMI ORDINIS MEDICI

IN ALMA REGIA FRIDERICIANA

PRÆSIDE

VIRO ILLVSTRI, EXPERIENTISSIMO, EX-
CELLENTISSIMO

DN. JOANNE JVNCKERO

MEDICINAE DOCTORE EIVSDEMQUE PROFESSORE
PVBLICO ORDINARIO

H. T. FACVLTATIS DECANO SPECTATISSIMO

DOMINO PATRONO, PRÆCEPTORE AC PROMOTO-
RE SVO PARENTIS INSTAR VENERANDO

PRO GRADV DOCTORIS

SVMMSIQVE IN ARTE MEDICA HONORIBVS ET PRIVILEGIIS
DOCTORALIBVS LEGITIME IMPETRANDIS

H. L. C.

ANNO MDCCXLV. D. MART.

PVBLICO AC PLACIDO ERVDITORVM EXAMINI SVBMITTIT

AVCTOR

FRIDERICVS AVGVSTVS SCHWARTZ

MAGDEBVRGICVS.

HALAE MAGDEBVRGICAE

Typis IOANNIS CHRISTIANI HILLIGERI, Acad. Typogr.

**DEO,
FAVTOBIBVS
AC
AMICIS.**

PROLOGVS.

A mentis operatio, qua id, quod subiecto conuenit vni, per similitudinem tribuitur alteri, dicitur *ars analogica*. Huic CORNELIVS GEMMA in *Cosmocritica* tantum defert, vt ad eam prope modum omnem sciendi methodum reducere videatur. Est vero hæc ars duplex, *illatiua* & *explicatiua*; *illatiua*, qua per modum argumentationis ex eo, quod tali subiecto tale prædicatum conueniat, inferimus, alteri subiecto analogice simili simile prædicatum conuenire: *explicatiua* vero, quæ & *mixta* & *translatiua* dicitur, ea est, quando indicamus, quomodo competat alicui subiecto notius aliquod prædicatum alterius subiecti prædicatique, & illi simile analogice in medium proferimus. *Illatiuæ* multum in scientiis deberi,

deberi, rei litterariæ curiosos fugere non potest. Sic e. gr. inter omnes constat, prius inuentam fuisse *Opticam*, & deinde multis annis post, artis analogicæ beneficio, *Acusticam*: omnia enim principia, definitiones ac propositiones opticæ per analogiam felici successu ad auditum fuerunt applicatæ. Quantum vero hæc *ars analogica* scientiis & artibus humanis tam addiscendis, quam inueniendis seruiat, in præsentia nihil attinet explicatius interpretari. Quodsi vero paullo accuratius philosophamur, vix quidquam in toto terrarum orbe reperiri iudico, quod non omnibus & singulis sub certa analogia seu similitudine respondeat, & facile dispalescet, *axioma* PYTHAGORICO - PLATONICVM: *Quidlibet in quolibet*, a veritate non adeo esse alienum. Sic deprehendimus in maximis minima, in supremis & infimis media, in infimis & mediis autem suprema: Paucis: in omnibus omnia: nam quæ sunt inter se similia, omnino habent sibi similia prædicata, & ita prædicatum vnius per analogiam fit prædicatum alterius, non quidem semper illatiue, sed sæpe explicatiue, tralatitie seu rhetorice, quando vno eodemque vocabulo quædam efferuntur, eam ob causam quod illorum nonnulla prædicata sint similia. Multa igitur, quæ dicuntur de flore, dicere solent de homine, & contra. Eo modo pleræque corporis nostri solidæ partes ab anatomicis analogice denominatæ sunt, vt muscoli, claviculi, radii, finus, & calamus scriptorius in capite. Eodem modo etiam nonnulli morbi nomen suum acceperunt, v. gr. cephalalgiam hysteriarum SYDENHAMVS analogice dixit Clauum hystericum. Huc pertinet

tinet Cancer, gutta rosacea, vnguis & pannus oculorum. Et proinde, quod proprie dicitur de ZONA, id analogice dici potest de morbo, in quem sub ZONÆ nomine hac dissertatione inaugurali accuratius inquirere constitui. Summo igitur, quod veneror, Numini supplico, vt laboribus meis diuino suo auxilio adesse velit quam benignissime.

SECTIO PRIMA.

DE

HERPETE GENERATIM.

§. I.

De ZONA SERPIGINOSA, morbo in praxi clinica rarius occurrente, explicatius in hac dissertatione acturus, commodum, immo necessarium esse existimo, vt, quæ ad illius intelligentiam & illustrationem generatim pertinent, breuibus præmittantur.

§. II.

Videlicet tam ductu atque auctoritate probatorum auctorum, quam experientia qualicumque perspectum habeo, ZONAM pro herpetis specie esse habendam: quare prius, quam ad illius pertractationem me accingam, de genere eo modo, vt paullo ante dixi, exponendum erit.

§. III.

Equidem de herpetis etymologia multa in medium non proferam, vtpote quæ inter plurimos constat; interim tamen idem, quod de Poëtis alias dicitur, eos scilicet & delectare & prodesse velle, in re

quoque medica obtinere iudico. Herpes est quidem vocabulum origine græcum, & describitur ab Auctore *Etymologici magni*, quod sit *ονομα παθης παρα το ερπω* seu *απο τε ερπειν κατ' ολας τε σωματῶν*, i. e. nomen morbi a serpendo, quia serpat per totum corpus: a Romanis autem, vti quidem ex plurimum, in primis medicorum, monumentis dispalescit, in Latium receptum, ciuitateque donatum est. Interim nonnulli sunt, qui per *ignem sacrum*, & *formicam corrosiuam* herpetem expriment. Alii substituunt *Serpiginis* vocabulum, inter quos præcipue LVCRETIVS nominandus Lib. VI. v. 660. Nonnulli autem id, quod *speciei* competit, nomen, generi imponunt: a SCRIBONIO enim *Zona*, & a PLINIO *ζωνη* herpes appellatur.

§. IV.

Vt vero penitus perspiciamus, quid per *herpetem* proprie intelligatur, eum definimus; quod sit *morbus externus, inflammatorius, periphericus, plus vel minus pustulosus, modo in latum, modo cum ulceratione in profundum progrediens, a congestione humorum & subsequente corruptione Salino-acri-biliosa originem ducens.* Germani dicunt: *Flechten, Abgang, Zittermäler,*

§. V.

Et sic ex ipsa definitione luculenter adparet, herpetem non semper existere vnum eundemque: datur enim ratione *indolis* iam *benignus*, qui ad vicinia loca quidem serpit, in vlcus autem non degenerat; iam *malignus, putridus* seu *ferus*, qui in latum & profundum simul radices agit, & ruptis pustulis cutem exul-

exulcerat. Confer. ACTVARIUS Lib. II do Meth. med. c. 12. p. m. 80. : FALLOPIUS Tractat. de Tumoribus p. n. c. 24. p. m. 733. FABRICIUS AB AQUAPEND. Libr. Imo de Tumoribus p. n. c. 12mo : BLANCARDVS in Lexico suo med. pag. 405. sub Tit. Herpes: Illustr. PRÆSID. Chirurg. Tabul. XVI. Aliis quidem placet, tres huius morbi species constituere. Prima est *herpes absolute dictus vel simplex*, quando bullulæ fere visum fugiunt. Altera *miliaris*, quando bullulæ rubicundæ, magis, quam in prima specie, conspicuæ, in cute obseruantur. Tertia *exedens*, ερπης εοδιόμεν, *exulcerans*. Commode autem hæ tres species redigi possunt in duas classes, quarum paullo ante mentionem feci, quando *herpes benignus simplicem & miliarem* sub se comprehendit, *malignus* autem εοδιόμεν seu *exedentem*.

§. VI.

Supra quidem in genere *herpetis* constituendo dictum est, illum esse morbum inflammatorium, periphericum, sed inde non sequitur, vt sit ipsius *erysipelas*. Conueniunt inter se ratione inflammationis; sed magnum adhuc inter vtrumque intercedit discrimen: nam, quod ipsa loquitur *herpetis* definitio, concurrunt pustulæ seu bullulæ sero repletæ, hinc inde serpentes, quæ ab inflammatione erysipelacea legitima longe absunt, & præterea *herpes simplex* a commotione febrili immunis manet, & solo pruritu incommodus esse solet. Contra vero *erysipelas* vt plurimum motus febriles, dolores & ardores habet comites. Porro *erysipelas*, vt cito fit, cito perit, hoc est, intra quatuor vel septem dierum spatium aut sua
spon-

sponte, aut congruis remediis simul adhibitis, evanescit; *herpes* vero haud raro tempus ducere solet, id quod a rerum chirurgicarum studiosis porbe observatum est.

§. VII.

Quamquam autem præcedente §vo. dixerim, *herpetem* esse *sine febre*; id tamen ita intellectum haud volo, quasi *herpes* feбри non possit sociari: nam huius rei exemplum nuper adhuc habuimus luculentissimum in viro, qui febre laborabat catarrhali benigna, cui, interiectis aliquot diebus, in brachio accessit *herpes*, in quo autem non latuit causa febris, alias particularis ac pustulosus hic morbus præcedere debuisset motus illos uniuersales. Qua occasione non possum, quin in solidioris curationis commodum adferam, *herpetem* in hoc exemplo fuisse quasi *non-herpetem*, hoc est, serpendo neque in latum, neque in profundum se diffudisse, & contra consuetam suam pertinaciam cum febre evanuisse, id quod, nisi me fallant omnia, blandæ diaphoresi, sub febre cum euphoria succedenti, omnino adscribendum esse censemus.

§. VIII.

Differenti mihi de differentiis, quas *herpes* exhibet, restat adhuc, discriminis alicuius, quem auctores nonnulli inter *serpiginem* & *herpetem* miliarum statuere solent, mentionem facere. *Herpetem* nimirum *miliarem* *serpigni* in eo quidem affinem esse dicunt, quod itidem superficialem ulcerationem inuoluat, non semper autem *serpiginosam* indolem habeat, neque tam familiariter occurrat, uti *serpigo*.

Alii

Alii constituunt pro *Serpigine Lichenes*, i. e. *asperitates quasdam cutis, & veluti tumores, cum pruritu multo, ex quibus materia emanet.* Sed, si dicendum, quod res est, non exiguam apud plurimos auctores in horum verborum allegatione reperimus confusio-
nem. *Alter* vocem *serpiginis* ponit, *alter* eam re-
prehendit: *hic* vsurpat vocabulum *lichenum*, ille re-
iicit, & quando in rationem, & signa cuiuscunque
vere diagnostica, ex quibus tamen genuina differen-
tia elici debet, inquirimus; altum est silentium. Quia
vero grauiora thematis nostri momenta animo meo
sefe iam repræsentant; breuiter sic statuo; quod, vt
congeneres hi morbi exiguam inter se habent diffe-
rentiam; ita huius differentia *αμφίβεια* nullam fere in
praxi adferat vtilitatem: methodo enim eadem tra-
ctantur.

§. IX.

Delibatis nunc omnibus *differentiarum* mo-
mentis, quæ quidem præsentis tractationis ratio po-
stulauerat, progredior ad *signa diagnostica* enume-
randa, quibus se *herpes* manifestat. Igitur sicut hic
morbus inter externos numerandus est; ita cum iis-
dem commune habet, vt in oculos incurrat. *Be-*
nignus se manifestat tumore magis lato, quam exalta-
to, rubedine & vredine, in initio maculis rubicun-
dis, in progressu vero pustulis ad magnitudinem
præcedentium macularum, modo magnis, modo
minoribus; modo latis, modo longis confitus. Quan-
do hæ pustulæ limpido humore refertæ, & respectu
coloris ex albo in flauum tendentes in vna regione

B

sic-

ficcescunt, & sanantur; in vicinis partibus nouæ repullulant, & ita serpendo procedunt. Si rumpuntur, effluit materia inter *saniem* & *pus* quasi media. Locus aliquo modo durus & subrubicundus existit, id est, mistum habet colorem, pallorem inter & ruborem, coniuncto magis pruritu & ardore, quam vero dolore. Quæ omnia in *putrido* quoque *herpete* seu *εσθρομενω* non solum deprehenduntur; sed maligniorem adhuc indolem produnt: nam deterior est corruptæ materiæ constitutio, non tantum cutim, sed & musculos subiacentes obsidet, vlcuscula manantia format, & inde in admittenda curatione pertinacius se gerit. Pustulæ illæ pruritu suo molestissimo frictionem vrgent, qua adhibita, ad maiorem ardorem, humorumque ad fluxum anfa præbetur. Si omnino ruptæ sunt; pruritus tamen & ardores non tolluntur, sed potius humor effusus cum vicinis partibus putridum suum seminium communicat.

§. X.

Ad *etiologicam herpetis* considerationem nunc accedendum erit, & sicut opposita, iuxta se posita, magis elucescunt: ita operæ pretium existimo, aliorum de morbi huius indole & origine opiniones præmittere. Mirum quidem in modum plurimorum auctorum sententiæ hic discrepant; in eo tamen plerique conueniunt, genuinam causam magis in deprauata, acri, scorbutica qualitate, quam in humorum abundantia consistere, sibi persuadeant. Primus vero in scenam prodeat **GOCKELIVS** in
Galli-

Gallicinio suo practico Consil. medic. Cent. II. consilio
 „XLVI. caussa, inquit, est bilis præternaturalis re-
 „dundantia, quæ interdum fit a caussis externis, quæ
 „possunt calefacere humores, corpus & viscera, in-
 „terdum etiam ex iecoris intemperie calida profi-
 „ciscitur. „ Nec non *observat. medic. Dec. III. ob-*
serv. I. caussam mali portiones sanguinis ichorosas,
 acri - salinas, lixiuiosas & scorbuticas esse statuit.
 Huic adiungimus TVLPIVM *in observ. med. Libr.*
III. cap. XLIV, qui curationem sequentibus com-
 prendit indicationibus: videlicet commendat in-
 temperiem corrigendam, bilem leniter expellen-
 dam, corroborandum, tetros vapores infringendos.
 κ. τ. λ. Sed quis hic non videt Plethoram, ceu prin-
 cipem huius morbi caussam, esse prætermissam. Sa-
 ne enim tam subiectorum ipsi expositorum confide-
 ratio, quam felix eiusdem curatio, genuinæ caussæ
 superstructa, optime id confirmant. Et licet aucto-
 res isti potissimum qualitates noxias accusent; attamen
 exempla, quæ in scriptis eorum offendimus, de
 plethora satis testantur. Sic BININGERVS *observ.*
Cent. II. observ. XXXII. refert, feminam, quæ *herpe-*
te laborauerit, per annum fere fuisse hysterica.
 Quem autem fugit, hoc malum a retento sanguine
 tantum non semper esse deriuandum. *M. N. C. Dec.*
I. anni VIti observ. LI. de nobili sene, herpete cor-
 repto, & GOCKELIVS de puerpera prænobili scri-
 bit, quod ex suppressis lochiis herpetem acceperit.
 PLATERVS *observ. Libr. II. pag. 509.* mulierem al-
 legat quinquagenariam, quæ in fine mensium *her-*
pete adflicta fuerit. TVLPIVS *observ. Libr. III. cap.*
 B 2 XLIIII.

XLVIII. virum pleni habitus eodem malo laborantem producit. Ex quibus omnibus elucescit, auctores istos in eo maxime errasse, quod ratione pathologiæ abundantiam humorum plane præteruidentes, in qualitate sola acquieuerint. Equidem vitiosas humorum qualitates prorsus non negamus, minime autem pro principe mali causa, sed potius pro illius effectu agnoscimus. Felicior in indagando mali huius fonte fuisse videtur *WEDELIVS*, quippe qui in dissert. de *herpete* *Cap. III.* sub causis ita scribit: „ Tacemus retenta non vna, siue mensium fluxus ordinarii; siue hæmorrhoidum, & transpirationis proportionatæ, immo & venæ sectionis indicatæ, sed intermissæ, siue excreta fudoris immodice effusi. Singula enim hæc & suo loco, vt erysipelas, & inflammationes alias, ita, pro re nata, & *herpetem* accersere ac inuitare norunt. „ Sic iudicat *WEDELIVS*, qui, licet hunc morbum a prauis humorum qualitatibus itidem deduxerit, quantitatem tamen non præteruidit.

§. XI.

Vt autem explicatius pateat, quo sententia nostra in *fundamento herpetis ætiologico* ponendo abeat, experientia duce statuimus, hunc morbum natales suos *potissimum* debere *abundantiæ humorum* quocunque modo collectæ: cui nisi quotidie ordine & lege naturæ detrahatur, læditur proportio motus ad humores circumuehendos, & humorum versa vice ad motus, id quod palmarium fundamentum fit *spissitudinis, & cacochymie*. Sic enim impuritates sufficien-

ficienter non possunt sequestrari & excerni. In specie *serum mucidum* in consortio particularum salino-biliosarum retentum inspissat *lympham*, unde, reliquam sanguinis massam intrando, hanc conspurcat, & sic varii generis *exanthematibus* ansa præbetur. Hæc *exanthemata* differunt, non exclusâ partium solidarum differentia, ratione *qualitatum*, quæ cum humoribus, & in iisdem circumuehuntur. Notum enim est, quod præcipuæ impuritatum species, quæ in microcosmo generantur, sint vel *biliosæ*, vel *serosæ*, vel *salinæ*, vel denique *mucosæ*. Contingente itaque quadam stagnatione humorum, discussione haud auscultante, talis producit corruptio, quæ huic vel illi impuritatum speciei, præ aliis abundanti, & plerumque cum alia quadam coniunctæ consentiens est. Sic e. gr. in scabie particulæ lymphatico-serosæ, in *herpete* vero præcipue salinæ & biliosæ peccare videntur. Plura hac de re qui desiderat, adeat Illustr. PRÆSID. Chirurg. Tab. I. pag. 3.

SECTIO SECVNDA.

DE

ZONA SPECIATIM.

§. I.

Progridior nunc a *generalioribus* ad *specialiora*, nimirum ad ZONAM. Est vero ZONA vox origine græca, ciuitate tamen latina iam dudum donata. Descendit a verbo ζωννωω seu ζωννυμι, quod significat

gnificat *cingere* seu *ambire*, & proinde facile dispalescit, hunc morbum, vti genus ipsum, *analogice* dictum esse ZONAM seu ζώνη, de quo autem fusius in Procæmio iam egimus. Itaque ZONA est herpetis species, cuius inflammatio pustulosa, & palmam circiter lata, in regione epigastrica circum quasi format, & sic abdomen vel totum, vel quoad partem cingit.

§. II.

ZONAM vero morbum esse *rariorem*, & non promiscue in praxi clinica occurrentem, res est, de qua auctorum obseruationes fidem faciunt certissimam: nam ex veteribus præter SCRIBONIVM, APVLEIVM, MARCELLVM & PLINIVM nemo eius meminit. Quare MARCVS AVRELIVS SEVERINVS *Libr. de recondita abcessuum natura* ita scribit: „Zonam quidem ad hoc tempus nemo tradidit a se obseruatam, vsque adeo, vt veram eiusdem formam ipse, qui vidisset, testificari ceteris „posset. SIMON SCHVLZIVS in *M. N. Ç. Dec. I. anno I. observ. 4.* ingenue fatetur, sibi, in Praxi medica, spatio viginti annorum continue occupato, erysipelas vulgare sæpissime, istius autem generis, quod ex auctoribus fide dignis ibi describit, ZONAE nimirum, tantum bis curandum obtigisse. Itemque LENTILIVS in nota ad SCHVLZII obseruationem supra allegatam confirmat, se in praxi sua obseruasse non nisi vnum exemplum ZONAE in matrona vltra quam sexagenaria, singulis fere mensibus recurrentis. Notari adhuc meretur BINNINGERS

GERVS *in observ. Cent. II. observ. XXIII.* Immo sunt, qui per totam suam praxin hoc *herpetis* genus numquam viderunt.

§. III.

Quam ob causam eo magis a me requiri videtur, ut, quid proprie sit ZONA serpiginosa ulterius describam. Sed ob tractationem, Sectione priori præmissam, & definitionem, §. I. huius Sectionis traditam, paucis me hic expedire possum. ZONA, medico sensu accepta, inter herpetem benignum & *σφιγμιστον* quasi media est, & in regione abdominis epigastrica usque ad vertebrae dorsi, modo alterutrum, modo utrumque latus determinate ambit. Belgæ satis commode hunc ambitum exprimere videntur, quando illum vocant *den rooden ommeloop*. BRECHTFELDIVS *in A. H. Vol. I. observ. CVIII.* in vidua quadam observavit ZONAM tamquam tumorem erysipelatosum, inferiorem ventrem tam accurate circumdantem, ut cingulum fuscum palmam latam ad amussim referret. A TVLPIO *in observ. Lib. III. cap. XLIV.* ZONA vocatur *exedens præcordiorum herpes*.

§. IV.

Sed non sine ratione modo dictum est, ZONAM dictam regionem *determinate* cingere, quia alias non appareret, cur *herpes*, hinc inde in toto corpore, hanc, vel illam partem cingens, non itidem dicatur ZONA, & proinde statim cognoscitur, erysipelas a LANGIO *Lib. I. Epist. XXXII. pag. 135.*
non

non esse genuinum ζωνηα, eo, quod hominem a lumbis, vmbilico & testiculis vsque ad genua cingat, serpiat & circumdet, quale quid de cingulo, vtcunque latissimo, nemo facile prædicauerit. Huc quoque SENNERTVM, virum ceteroquin accuratissimum, referre possumus, qui, ζωνηα a cruribus vsque ad lumbos serpere, ait: nam alioquin obscurum esset, cur non æque ζωνηα dici meretur *herpes* e. gr. totum crus occupans, curque non æque scabies vniuersalis, aut lepra hoc nomine venirent, quia totum corpus ambiunt. Vnde Zonæ limites omnino figendi sunt, & istud nomen strictiore sensu interpretandum est; id quod LENTILIVS laudata obseruatione optime monuit.

§. V.

Ad causas ZONÆ producendæ generaliores quod attinet; non arbitror, fusius me debere in eas inquirere, quia Sectione I. de *herpete generatim* factis iam de illis dictum est: ergo ad specialioreme conuerto.

§. VI.

Quemadmodum autem rariorem hunc morbum esse, ex Medicorum obseruationibus supra dictum: sic multo rarior ipsius est genuina ætiologia: consideratione enim dignissimum est, quod regionem tantum epigastricam cingulo suo ambiat; de qua singulari conditione mentem meam ea, qua decet, modestia ac discretione exponam. Ter omnino factum est, vt hunc morbum in praxi Illustr. PRÆSID. viderim,

viderim, atque in quolibet subiecto obseruauerim, quod ZONAM præcesserit *pathema animi iracundum*. Igitur cum in aliorum scriptis, qui de Zona commentati sunt, nihil de hac iracundiæ prægressæ causâ reperire potuerim, tum in præsentî tractatione eo adnitar, vt cinguli morbofi, & animi iracunde commoti nexum, quantum vires concedent, demonstrarem.

§. VII.

Prius vero, quam huic rei me accingam, operæ pretium esse iudico, de exemplis istis, quæ mihi occurrerunt, aliquam iniicere mentionem.

§. VIII.

Primum igitur locum occupet Pharmaciæ quidam studiosus, annor. XXXII, insigniter plethoricus, cuius ipsius verba, qui corporis sui obseruator fuit adcuratissimus, hic adponam: „Prægressam, scribit, animi commotionem proximo die sequebantur membrorum lassitudo, adpetitus defectus, & temulenta capitis afflictio. Secundo vel tertio circiter die mane in abdomine ad vmbilicum dextri lateris dolorem mediocrem sensi, cumque locum adfectum inspicerem, apparebant in eo duæ vel tres exiguæ, aqua repletæ pustulæ, quæ proxime ad similitudinem earum accedebant, quales tempore æstiuo vrtica vrens infligere solet, & cutis dextri lateris inde ab vmbilico ad vertebra vsque, quantum quidem oculis percipere poteram, ad pal-

„mæ latitudinem erat inflammata, attamen non o-
„mnis; siquidem hinc inde eadem adhuc erat in sta-
„tu naturali, ceu fit, quando variolæ in facie copi-
„ose provenire solent, & hæc inflammatio non sine
„intimo doloris sensu manibus a me contrectari po-
„terat: Proximo die plures pustulæ, prioribus non
„absimiles, conspiciebantur, inflammatione haud
„mutata. Tempore vespertino adficiebar eiusmodi
„dolore in loco adfecto, vt neque incedere, neque
„stare, neque sedere, neque etiam commode decum-
„bere possẽm, & licet vltimum elegerim; tamen to-
„ta nocte præ dolore acutissimo somnum non vidi,
„& die insequenti pustularum numero aucto, dolor
„etiam atque etiam ingrauescebat. Postea vero lo-
„cus inflammatus sensim intumescebat, & variæ ma-
„gnitudinis vesiculæ sero turgidæ & pellucidæ orie-
„bantur, illis similes, quas humida ambustio effice-
„re solet, quibus doloris vehementia mirum in mo-
„dum diminuta fuit. Vesiculæ autem istæ initium
„suum sumserunt in latere sinistro digitum latum an-
„te umbilicum, &, totum latus dextrum serpendo,
„vltèrius perrexerunt trans vertebrae in latus fini-
„strum. Tribus diebus prioribus acutissimum infe-
„rebant dolorem, postea vero sine eodem pro lubitu
„manibus tangi poterant. Postea, quinque vel sex
„dierum spatio interiecto, sponte hinc inde aperie-
„bantur, & liquor limpidus, ex iisdem profluens,
„linthea brunno colore inficiebat, iisque eiusmodi
„rigidam consistentiam inducebat, ac si bitumine
„scriniariorum essent illita. Hic effluxus vero, quem
„quo-

„quotidiana corporis exercitatione promouebam, ad
 „quatuor vel quinque dies durauit, quo facto, pu-
 „stulæ exsiccatae sunt, ita tamen, vt eo loco, quem
 „occupauerant, cutis fieret separatio, quemadmo-
 „dum post variolas euenire solet. Notare adhuc li-
 ceat, aluum in primis morbi diebus fuisse clausam.
Alterum exemplum, quod adponam, fuit cuiusdam
 pistoris, qui aliquoties hac Zona cingebatur, & qui-
 dem semper post insignem, eamque iracundam ani-
 mi commotionem. Sub initium motus febriles con-
 spirabant; cum vero circa septimum diem pustulæ
 inflammatoriæ rumperentur, pulsus tranquillior ob-
 seruabatur, & pustularum quidem nonnullæ sponte
 exsiccabantur, nonnullæ autem profundius rodendo
 chirurgiam medicam postulabant.

§. IX.

Ex quibus exemplis & facti veritatibus omnino
 colligere licet, maximum ætiologiæ momentum in
adfluxu humorum congestorio, ad hepar & coniunctas
 partes directo, esse ponendum. Inter medicos enim
 constat, quod commotionem animi vt plurimum ex-
 cipiant auctiores motus corporis, & quando in ho-
 stes externos indignationem suam exserere non pos-
 sunt, internos adoriuntur, e. gr. in calculosis cal-
 culus ad insignes cruciatus commouetur, in phthisi-
 cis pectus adfligitur. Quando autem hostis præter-
 naturalis non est, ex naturalibus iste infestatnr, qui
 omnium est infensissimus. BILEM puto, cuius post
 C 2 iracun-

iracundiam frequens effusio per vulgus notissima est. Cum hoc biliosæ excussionis actu coniuncta sunt varia *confectaria*, præcipue autem hepatis tonicæ constrictiones: vnde humorum stagnationes, debiturumque se- & excretionum sufflaminations, immo nonnumquam veræ stases seu obstructions oriuntur. Quæ vti ingens periculum minantur; ita ad illud avertendum motus inflammatorii iam simplices iam febriles excitantur: quibus efficitur, vt humores in stasin deducti vel omnes feliciter resoluantur & discutiantur, vel pars quædam illorum in illius regionis peripheriam deponatur. Ad eiusmodi congestionem copiosam suam quoque symbolam conferunt partes in hepate sensibiles, nempe capsula Glissoniana, nerui percurrentes, & ligamentum eiusdem suspensorium, quarum spasmodica adfectio non potest non humorum copiosum adfluxum sollicitare, eximiamque in ea regione inflammationem producere, quarum aliquando effectus est, vt, sicut antea dictum, nonnulli peccantium humorum in peripheriam κατ' ἀποστον, & quasi critice expellantur, ibique pustulosum istud & inflammatorium cingulum repræsentent.

§. X.

Sicut autem congestio hæc inflammatoria in hac regione per partium sensibilium conditiones facilius inuitatur; sic præcipue pertinacius se gerit, quando in eadem læsio quædam alia præexistit; id quod vel in venæ portæ humoribus spissis, vel in partibus

partibus solidis, vel in vtrisque simul ponendum est. Quod assertum hypochondriaci optime confirmant.

§. XI.

Sic ZONÆ seu Cinguli rationem ex caussis ab internis partibus ad externas agentibus, & ibidem deponentibus deriuandam esse iudico, & hanc ætiologiam firmiter fundamentum habere arbitror, quam si a caussis externis cingulum istum formare cupiamus. Cuius ætiologiæ specimen legimus in ROSINI LENTILII *Paralelismo ad observationem SIMONIS SCHVLZII* supra allegatam: arbitramur, „inquit, si quid coniciendum, ZONAM potissimum „ob causam ζωσνηα nonnumquam in his, qui ad „erysipelas inclinant, oriri, quod ob præcincturam, „cum primis arctiorem, capillaria vasa ibidem compressa sanguini sulphureo & bilioso in venulas transmittendo non sufficiant, vnde inflammatio & ζωσνη, „adeo decantatus, tametsi rarus adfectus. Verum enim vero hæc coniectura & rationi & experientiæ refragatur. Sanguis enim sulphureus & biliosus est tenuior, quam mucido-terrestris, ideoque in venulas facilius resorbetur; de exemplis autem allatis asserere possum, quod abdomen suum munire numquam consueuerint. Si vero huic coniecturæ omnino aliquid dandum, in subiectis huic cingulo adfuetis nonnisi pro occasionali & remotiori causa declaranda esset.

§. XII.

Ne vero in hac sectione *prognoseos* rationem prætermittam, pauca de ea adnectere placet. Ab antiquissimis quidem temporibus creditum fuit, quod hoc malum, si cinxerit, hominem occideret. Sic PLINIVS *Libr. XXVI. cap. XI* dicit: ignis sacri plura sunt genera, inter quæ medium hominem ambiens ZOSTER appellatur, & enecat, si cinxerit. Quam irritam & male fundatam adsertionem per penuriam plurium observationum excusandam esse censeo. Ceterum cum TVLPIO sentio, hunc circulum morbosum admodum raro esse absolutum: nam quoties illum videre mihi contigit, inæqualiter dispersum neminique exitialem semper deprehendi.

SECTIO TERTIA
DE
SOLVTIONE ZONÆ.

§. I.

ZONAM *soluere*, quid apud antiquos proprie significet, scholis notissimum est: hunc vero significatum hic a me alienum esse, quilibet facile perspiciet, qui considerat, quod de Zona morbosa hoc loco agatur. Videlicet per ZONÆ *solutionem* intelligimus huius morbi dextram curationem.

§. II.

Paucis me hic expedire possum, quia magno regula-

regularum therapeuticarum & medicamentorum adparatu opus esse non existimo. Omnia enim, quæ hic peragenda sunt, eo redeunt, *ut præternaturalem hepatis affectionem tollamus, & congestionis discussionem, quantum fieri potest, sollicitè respiciamus.* Quem in finem, talia remedia, quæ utrique indicationi adprime inseruiunt, commendo: nimirum sequens *infusum* bis quotidie cum leni regimine fumendum: Recip. Rad. pimp. alb. vincetox. cichor. ana vnc. semis Herb. scord. veronic. teucrifol. ana Manip. 2. Flor. galeops. calendul. ana pug. 2. Cortic. aurantior. cinnamom. ana drach. 2. C. M. D. Ter vero quaterue per diem puluis quidam corrigens ac discutiens ad scrup. I. adhiberi potest e. gr. Recip. Antimon. diaphor. matr. perlar. conch. citr. nitr. depur. ana drachm. I. M. div. in 12 part. æqual. Ad variationem addi possunt huic pulveri *aqua destillata*, e. gr. Aqua scord. Card. mar. galeg. cet. ita, ut *Potio* emergat. *Aluus* aperta seruetur siue per clysteres emollientes siue per Pilul. STAHLII aut aliorum ad mentem ipsius correctas, siue per salia mineralia satis nota. Ruptis pustulis *externe* si quid suadendum, optime conducit oleum philosophor. cum oleo ouorum vel myrrhæ per deliquium remixtum, quorum alterum impuritates aufert, alterum vero ardorem demulcet, & consolidationem promouet. Præterea lintea sicca sollicitè sæpius loco affecto imponantur, ne humor, pustulis apertis, in viciniam serpendo diffuat.

§. III.

Vt etiam de *præseruatione* aliquid addam, animi commotiones quouis modo fugiantur, & corpus ab humorum nimia abundantia, quæ impuritates varii generis producit, omni cura defendatur per Venæ sectiones trimestres, easque sufficientes, &, quod multorum & magnorum morborum optimum remedium est, per expirationis SANCTORIANÆ promotionem & conseruationem.

TANTVM.

